

Sygn. akt III CNP 29/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "P." w K.
przeciwko M. W., M. W., D. W.
oraz małoletniemu W.W.
o eksmisję z lokalu mieszkalnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 marca 2015 r.,
na skutek skargi pozwanych M. W., M. W.
i małoletniego W. W.
o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.
z dnia 19 kwietnia 2012 r.,

1. odrzuca skargę,

2. przyznaje adwokat A. G. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w K. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej M. W., M. W. i mał. W. W. z urzędu w postępowaniu skargowym, podlegającą podwyższeniu o należny podatek od towarów i usług.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012 r., zaocznym w stosunku do M. W., D. W. i małoletniego W. W., wydanym w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej w K. przeciwko M. W., M. W., D. W. i małoletniemu W. W. o eksmisję z lokalu mieszkalnego, Sąd Rejonowy w K. nakazał pozwanym, aby opuścili i opróżnili z rzeczy mieszkanie nr [...], położone w K. przy ul. T. i wydali je powódce (pkt I), ustalił, że pozwanym nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego (pkt II), orzekł o kosztach procesu (pkt III) i uwzględniającemu powództwo wyrokowi zaocznemu nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV).

Od tego wyroku pozwani M. W., M. W. i małoletni W. W., reprezentowany przez matkę M. W., wnieśli – na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. – skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i zażądali stwierdzenia jego niezgodności z prawem w części ustalającej, że pozwanym nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego (pkt II), wynikającej z konstytucyjnych praw człowieka i obywatela, art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i obywatela, art. 75 ust. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (w brzmieniu obowiązującym w dniu 19 kwietnia 2012 r.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przytoczony przepis wyraża zasadę, że przesłanką dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykorzystanie przez stronę przysługujących jej środków prawnych. Wyjątek od tej zasady przewiduje art. 424¹ § 2 k.p.c., który w sytuacji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, dopuszczalność skargi uzależnia od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: istnienia wyjątkowego wypadku oraz wystąpienia niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka

i obywatela (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113).

W orzecznictwie Sąd Najwyższego zostało wyjaśnione, że wyjątkowe wypadki, o których mowa w art. art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniechań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej, takich jak ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienia środka zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, niepubl., i z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 114).

W niniejszej sprawie wyjątkowy wypadek, w przedstawionym wyżej rozumieniu, nie występuje, albowiem skarżący nie wykazali, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające im wniesienie środka zaskarżenia. Z akt sprawy wynika, że M. W. została prawidłowo pouczone o sposobie i terminie zaskarżenia wyroku; odpis zaskarżonego wyroku, z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia apelacji otrzymała w dniu 24 maja 2012 r. (jego odbiór potwierdziła osobiście.). Od wyroku eksmisyjnego – wbrew pouczeniu – wniosła jednak sprzeciw. Po odrzuceniu tego środka zaskarżenia postanowieniem z dnia 13 czerwca 2012, które doręczono jej w dniu 25 czerwca 2012 r. z pouczeniem o zażaleniu, nie skorzystała z możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu sprzeciwu zażaleniem. Oceny, że nie zachodzi w sprawie wyjątkowy wypadek nie zmienia okoliczność, że wniesiony przez M. W. sprzeciw – zdaniem skarżącej – należało z względu na art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. potraktować jako apelację, gdyż zbadanie tej okoliczności umożliwiło

postępowania zażaleniowe, które mogło zainicjować wniesione zgodnie z pouczeniem zażalenie na postanowienie o odrzuceniu sprzeciwu.

Wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. nie zachodzi także w odniesieniu do pozwanych M.W. i małoletniego W. W., reprezentowanego przez matkę. Z akt sprawy wynika, że Sąd, po rozpoznaniu ich sprzeciwu, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok i pouczył pozwanych o sposobie i terminie wniesienia apelacji. Wymienieni pozwani nie skorzystali z możliwości wniesienia środka odwoławczego i nie przedstawili w skardze wyjątkowych okoliczności obiektywnie uniemożliwiających im zaskarżenie wyroku apelacją.

Wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest niedopuszczalna także ze względu na niespełnienie wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Przewidziane w tym przepisie należące do wymagań konstrukcyjnych skargi uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, pozostaje w związku z tym, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., odczytywanym łącznie z art. 417¹ § 2 k.c. – przysługuje tylko wtedy, gdy przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem stronie została wyrządzona szkoda. A contrario, jeżeli szkoda nie wystąpiła, to skarga nie przysługuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CNP 5/05, niepubl. oraz z dnia 11 sierpnia 2005, III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16). Użyty w art. 424¹ § 1 i w art. 424⁵ § 1 pkt 4 tryb dokonany nakazuje przyjąć, że chodzi o szkodę, która już wystąpiła, a nie o szkodę hipotetyczną, zagrażającą w przyszłości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141). Składając w skardze oświadczenie o jej wystąpieniu, skarżący powinien wykazać rodzaj i rozmiar szkody, czas jej powstania oraz związek przyczynowy między wystąpieniem szkody a wydaniem orzeczenia (verba legis: spowodowanej przez wydanie orzeczenia) (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05 i z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05).

Przepis art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga uprawdopodobnienia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. W uzasadnieniu

postanowienia z dnia 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06 (OSNC 2006, nr 6, poz. 110) Sąd Najwyższy zauważył, że uprawdopodobnienie występuje w wielu przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (art. 50, 162 § 2, art. 243, 730¹), jednakże w żadnym z nich nie zostało określone. Jedynie przepis art. 243 k.p.c. stanowi, że zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. Wypowiadając się we wcześniejszych orzeczeniach w kwestii uprawdopodobnienia, Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd może uznać jakieś twierdzenie za uprawdopodobnione tylko wtedy, gdy nabierze przekonania, iż prawdopodobnie tak właśnie było lub jest. Strony w celu uprawdopodobnienia mogą posługiwać się zarówno środkami właściwymi dla zwykłego postępowania dowodowego (np. dokumentami, zeznaniami świadków lub opiniami biegłych), jak i środkami nieuznawanymi przez Kodeks postępowania cywilnego za dowody (np. pisemne oświadczenia osób trzecich, surogaty dokumentów czy tzw. opinie prywatne). Samo twierdzenie strony, że wystąpiła szkoda nie wystarcza do uwiarygodnienia wystąpienia szkody i wywołania u sędziego przekonania o jej wystąpieniu. Spełnienie przewidzianej w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanki uprawdopodobnienia szkody wymaga, aby skarżący powołał w skardze nie tylko wszystkie znane mu fakty, świadczące o związku między zaskarżonym orzeczeniem a spowodowanymi jego wydaniem stratami lub utraconymi korzyściami, ale także wskazał dowody lub co najmniej ich surogaty, uwiarygodniające twierdzenie wyrządzenia szkody (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., IV CPN 23/03, niepubl.).

Tymczasem zamieszczony w skardze wywód dotyczący uprawdopodobnienia szkody nie odpowiada przedstawionym wymaganiom. Skarżący ograniczyli się do wskazania, że „w wyniku wydania zaskarżonego orzeczenia pozwanym została wyrządzona szkoda w postaci pozbawienia prawa do lokalu socjalnego, co w konsekwencji prowadzi do uzyskania przez pozwanych statusu osób bezdomnych”, nie określili natomiast rodzaju i rozmiaru (wysokości) szkody. Nie przedstawili też dowodów lub innych środków świadczących o powstaniu szkody. Zawarte w skardze uprawdopodobnienie szkody

spowodowanej wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie może być zatem uznane za spełniające wymaganie przewidziane w art. 425⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 424⁸ § 1 k.p.c.). Podstawę orzeczenia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym stanowią § 19 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu (jedn. tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).